

J. F. Geys. De geschiedenis van het Leven: deel 7a: Trias: Algemeen; Protisten tot Brachiopoden, deel 7b: Trias: Mollusken
Publicaties 20 en 21 van de Belgische Vereniging voor Paleontologie, Antwerpen: ISBN 90-71145-14-8 resp. 90-71145-16-6; gebrocheerd; 14,5 x 21,5 cm; zwart-wit ill., register.

Boekbespreking

Hans Steur

H. Steur, Laan van Avegoor 15, 6955 BD Ellecom

In 2002 verscheen het tiende deel van de serie 'De geschiedenis van het Leven', en kort geleden is daar alweer het elfde deel aan toegevoegd. Beide delen gaan over het Trias en het is de bedoeling dat er nog twee Trias-delen komen, die zullen gaan over de gewervelde dieren en de planten. Prof. Joris Geys heeft zich tot doel gesteld elke twee jaar met een nieuw deeltje te komen en lijkt nu dus voor te liggen op zijn schema.

Ik heb me al eerder enthousiast uitgelaten over de serie en dat verandert niet met deze deeltjes. Je moet er alleen geen verkeerde verwachtingen van hebben. Het zijn geen determinatieboeken en het zijn geen boeken om van begin tot eind door te lezen. Het zijn wel naslagwerken om in je kast te hebben.

De algemene hoofdstukken en de inleidingen van de hoofdstukken over de verschillende diergroepen zijn overigens heel prettig om door te lezen en ze zijn zeer informatief. Je kunt je op die manier in korte tijd een goed beeld vormen van een tijdperk dat in Nederland en België niet overvloedig ontsloten is en dat voor velen toch een soort witte plek op de kaart is.

Na de buitengewoon ingrijpende crisis aan het einde van het Perm (waarvan de oorzaken in de deeltjes 6a en 6b uitgebreid besproken zijn) herstellen flora en fauna zich in het Vroeg-Trias maar heel langzaam. Waarschijnlijk waren de oorzaken van de P/T-uitsterving – een ongekend broeikas effect gecombineerd met zuurstofgebrek in de oceanen en zeeën – in het Vroeg-Trias nog niet weggenomen. Een hoge concentratie van giftige zwavelwaterstof in het water is ook niet onwaarschijnlijk. Pas vanaf het Midden-Trias duiken er nieuwe groepen op. Dan schijnen de levensvoorwaarden gunstiger te zijn geworden. Sommigen spreken zelfs

van de Midden-Trias-explosie voor de radiatie die dan optreedt. Interessant is dat ook verschillende 'Lazarus-taxa' te voorschijn komen. Als door een wonder zijn ze weer opgestaan, nadat ze in het Onder-Trias verdwenen leken. Die moeten ergens in onbekende refugia overleefd hebben.

In het Laat-Trias treden weer verschillende uitstervingen op, waarbij zo'n 50% van alle soorten verdwijnt. De extinctie in het Karnien hoort zelfs bij de grote vijf. Naar de oorzaken hiervan wordt nog gezocht, maar misschien dat het uiteenvallen van het supercontinent Pangea, dat in het Laat-Trias begon, daar iets mee te maken heeft. Er ontstonden zeer diepe inhammen waardoor de zee ver het land binnendrong, hetgeen natuurlijk grote invloed op het voordien extreme landklimaat had. Misschien was de destabilisatie zo groot, dat het de grote uitsterving veroorzaakte.

De planten hebben veel minder last gehad van de grote P/T-uitsterving. Zij zijn al begonnen te 'moderniseren' in het Vroeg-Perm en ze hebben de crisis heel redelijk doorstaan. Terwijl Trias, Jura en Krijt het Mesozoïcum vormen, omvat het Mesophyticum ('het middelste tijdperk van de planten') Perm, Trias en Jura. Al dit soort dingen kun je in de boekjes vinden. In zogenaamde parentheses worden sommige onderwerpen verder uitgediept.

De groepen die behandeld worden zijn:

in deel 7a:

Protista (eencelligen zoals radiolariën, foraminiferen en dinoflagellaten), Porifera (sponzen en stromatoporen), Coelenterata (holtedieren, voornamelijk koralen), wormen, bryozoën en tot slot brachiopoden.

in deel 7b:

gastropoden, tweekleppigen, cephalopoden (onder meer de Nautilus-achtigen en de Ceratitus-achtigen)

en de Coleoidea (belemnieten en andere inktvisachtigen).

Over al deze groepen wordt eerst een algemene beschouwing gegeven, waarna de diverse deelgroepen aan de orde komen. Van de zeer vele, met de pen getekende, illustraties heeft Geys er zelf ook een groot aantal voor zijn rekening genomen.

Aan het eind van ieder hoofdstuk staat een uitgebreide, genummerde literatuuropgave die betrekking heeft op dat hoofdstuk. Daardoor is het terugvinden van een bepaalde publicatie erg moeizaam. Je moet eerst kijken op welk hoofdstuk die publicatie betrekking heeft en vervolgens alles doornemen. Het zou handiger zijn om alle literatuuropgaven bij elkaar alfabetisch gerangschikt en eventueel genummerd achter in het boek te zetten.

Plezierig is dat de indeling van het Trias op de achterkant van de boeken gedrukt is, zodat je telkens gemakkelijk kunt nagaan waar je in het Trias bevindt. Al met al dus prima boekjes. Zorg dat de serie compleet op de plank staat.

De prijs van deel 7a is € 15,20 voor niet-leden van de BVP en € 10,60 voor leden. Deel 7b kost resp. € 18,60 en € 14,70. Verzendkosten vanuit België € 5,70. De boeken kunnen besteld worden bij de BVP-Boekenservice, p.a. mevr. J. Geys-Beeusaert, Hallebaan 132, 2390 Westmalle, België met vooruitbetaling op de Nederlandse rekening 140 543 538 van mevr. J. Geys-Beeusaert onder vermelding van de boeken die men wil hebben. Bestellen gaat eenvoudig via de website van de BVP. Bij 'De Bodemschat' in Hengelo zijn de boekjes ook verkrijgbaar.